

11

1917 X2 1917

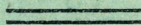
7.2

ВІДБУДОВА

ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО

ВОЄВІДСТВА

В 1926—1930 РОКАХ.

НАКЛАДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРА Б. Б. В. Р.

З друкарні Л. Вербицького в Тернополі.

62.1

ALBANY

41.569.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ВІДБУДОВА

ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО

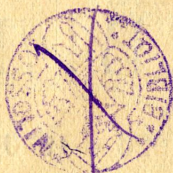
ВОЄВІДСТВА

В 1926—1930 РОКАХ.

НАКЛАДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРА Б. Б. В. Р.

З Друкарні Л. Вербицького в Тернополі.

T3(24K-4Te)

Львівська державна
наукова бібліотека

6763

16

Завданням доброго уряду є — запевнити народів спокій, лад і добробут, а також створити як найліпші умовини для продукційної праці всіх верств населення. Мудрий і добрий уряд дбає і робить все необхідне, щоби селянин спокійно працював на рілі, робітник — у фабриці, трудяща інтелігенція — коло своїх варстатів праці (в школі, шпитали і т. д.).

Щоби виконати це трудне завдання, треба аби державою правив уряд сильної волі і великої енергії, треба довшого часу і неупущої праці; треба врешті відповідних людей, якіби віддали всі свої сили і досвід для народнього добра, а не для власної користи. Знаємо добре, що в перших роках відновлення Річипосполитої Польської бракувало нам таких власне сильних і мудрих урядів, а тому і наше воєвідство не відразу почало відбудовуватись з повоєнної руїни.

А тим часом такого власне сильного і доброго уряду, якийби поміг нашому народові відродитись на господарському і культурному полі дуже потребувала наша знищена світовою війною земля.

Нелегка це була річ для уряду прийти з поміччю збіднілому населенню. Худоба в селянських господарствах була майже винищена, більшість господарських будинків була зруйнована, дороги, мости і залізничі шляхи були цілком знищені; серед населення лютували епідемії пошесних недуг; торгівля,

промисл і ремесло переходили велику скруту, а в цілій державі, на цілому її просторі народ відчував безліч всяких болячок, які і до цього часу даються ще в знаки.

А як ще до цього додамо, що несовісні шкідники своєю ворожою агітацією старались поглибити в народі національні, класові і партійні роздори, то буде цілком ясным для кожного, що все це до кінця знищило населення і вчинило неможливою всяку корисну для громади і всього народу працю.

Не зважаючи на такі великі труднощі і перешкоди уряд Маршала Пілсудського розпочав перед 4 роками величезну працю для загального добра, щоби там, де була руїна і знищення покласти міцні і тревалі основи для господарського і культурного розвитку краю.

Для кожного насувається питання, чи уряд Маршала Пілсудського виконав прийняте на себе зобов'язання і чи йде правильною дорогою, яка відповідає інтересам нашого народу, його життєвим потребам і інтересам цілого загалу?

До 1927 року органи самоврядування не виявляли майже жадної праці. Не було перед цим роком ані одного случаю, щоби органи самоврядування призначили хоч невеликі суми на допомогу підпадаючому хліборобству. Тому власне в 1927 році уряд Маршала Пілсудського приступив до упорядкування самоврядування і в тій цілі перевів вибори до рад громадських. Таким родом на місце тимчасових комісарів нарід вибрав своїх власних представників, які кермують працею самоврядів у всіх громадах, за виїмком 10.

Інакше уряд мусів упорядкувати організацію рад повітових, які мають перед собою складні і трудні завдання і вимагають умілої і фахової праці та досвіду. Тому уряд не

зважаючи на пусту балаканину різних людців злої волі, покликав до тимчасових рад повітових найбільш досвідчених і тямущих людей в цілому воевідстві і наказав їм приступити до енергичної праці для добра всего населення. В цей спосіб уряд оживив діяльність 15 існуючих повітових рад, а крім цього зорганізував ще дві повітові ради, а це в Радехові і Зборові.

По переведеній організації і відновленню органів місцевого самоврядування, широку працю розвинули каси ощадности.

В 1926 році було лише п'ять повітових кас і одна мійська в Тернополі. Кредитова допомога цих кас для населення була дуже мала, а ощадности майже ніяких. Після 1926 року заложено було 10 нових кас повітових і 1 мійська в Золочеві. Тепер власне засновується каси повітові в Радехові і Зборові і таким родом всі повіти нашого воевідства матимуть свої каси, через які впливають всі капітали призначені урядом для кредитування рільництва і промислу цілого воевідства. Так уряд Маршала Пілсудського оказує велику поміч нашім землі і сприяє розвиткови господарських сил народа. А що край наш під мудрою опікою уряду розвивається, бачимо хоч би з цього, що сума ощадностей в касах комунальних весь час зростає. В 1928 році ощадности виносили вже золотих 5,800.000, в 1929 році 7,900.000, а по день 31 VII 1930 року сума ощадностей в комунальних касах цілого воевідства виносила золотих 8,712.600.

До 1926 року ані воевідські власти, ані органи місцевого самоврядування не оказували жадної помочи рільництву, яке являється головним жерелом добробуту для 80% населення. Не було ані інструкторів рільничих, якіби дбали о поширення в народі найкорисніших способів ведення сільського

господарства, ані повітових комісій, якіби працювали над піднесенням рільництва. Не чинено жадних інвестицій в сільському господарстві, яке переживало тяжку скруту.

Упорядкувавши самоврядування і комунальні каси, власти звернули як найбільшу увагу на потреби сільського господарства—побільшено число фахівців агрономів у воевідському уряді, а також покликано до праці Воевідську Рільну комісію, яка має кермувати цілою працею. По всіх повітах утворено при виділах повітових повітові рільні комісії, що складаються з найліпших фахівців. Крім цього при кожному повітовому виділі працює спеціальний агроном-інструктор.

В 1928 році старанням воевідських властей утворено в Тернополі делегатуру Малопольського Рільничого Товариства, а у всіх повітах основано Окружні Рільничі Товариства. В цьому ж 1928 році утворено в Тернополі відділ Банку рільного, щоби улегчити рільникам кредитову поміч.

По закінченню цієї великої підготовчої праці Воевідська комісія Рільна уложила докладний плян розбудови сільського господарства протягом найближчих 5 літ.

Виконання цього пляну має на цілі піднести високо рівень сільського господарства, а тим самим піднести добробут селянина. В кожному повіті вибрано кілька сіл, а в кожному селі одно взірцеве господарство, яке має служити за примір іншим і заохочувати сусідів до доброї господарки. Повітовий рільний інспектор спеціально опікується цими взірцевими господарствами і дає відповідні поради властителям. Таких зразкових чи взірцевих господарств було в 1928 р. 34, в 1929—82, а в 1930 році вже 142. З цього бачимо, як широко розвивається праця уряду над піднесенням добробуту селян. В п'ятому році ухваленого пляну ціла сітка взірцевих госпо-

дарств покрие ціле воєвідство, а це причиниться до поширення найліпших способів господарювання і цілі села йдучи за добрим приміром перейдуть на вищий корисніший рівень сільської господарки.

Але не лише цим способом працюють власти над піднесенням рівня сільського господарства—урядження так званих конкурсів також сприяє розвиткові господарки. Господарі-селяне обєднуються в гуртки по 6 — 15 господарів і під кермою спеціального інструктора опрацьовують якусь ділянку господарства, як управа бураків і ярини, годівля птиці, свиний чи телят і т. д. Хто з господарів осягне найліпші успіхи, цей дістає премію, а як що ціла група господарів доходить до добрих вислідів, то одержує премію від 100 до 300 зол. В 1930 році таких зголошуючихся до змагань (конкурсів) груп було 248, а брало в них участь 1808 господарів. По думці п'ятилітнього плану мають бути засновані в кожному селі такі сразкові групи господарств.

Для поширення сільсько-господарського знання зорганізовано в 1930 році 149 курсів, на яких фахівці агрономи, лікарі і вчителі викладають для рільників сільсько-господарську науку, а це, відома річ, дуже помагає нашим господарям свій добробут на вищий рівень піднести. Крім цього зорганізовано 24 курси для жінок — бож всім відомо, як багато значить для господарки добра і досвідчена газдиня. На згаданих курсах викладається науку рільного господарства від 3 днів до 3 місяців. В Олеську і Віткові заложено дві 11-місячні господарські школи для жінок.

Кожний добрий господар знає, що для правильної господарки дуже потрібні машини і всяке знаряддя. Малоземельний селянин, що працює на кількох моргах, не може со-

бі ті машини купити. Уряд однак постановив, що малоземельні селяни повинні такі потрібні машини мати. За допомогою громад і сільсько-господарських кружків закладаються спілки машинові, які дістають від Уряду через комунальні каси кредити і купують такі машини, а з них користають всі члени спілки. До цього часу засновано 44 таких машинових спілок. Коли в найближшому часі засновається більше таких спілок, зєднаються вони в Союзи спілок і тоді ще більшу і кориснішу діяльність розвинути для добра селянства. Заходами воєвідського уряду засновано 94 стацій очищення зерна-насіння, а також 4 шкілки-сади для плекання добірних дерев. Дуже важною основою селянського добробуту є годівля худоби. Однак приносить вона добрі висліди лише тоді, коли плекаємо в наших господарствах добру і відповідну расу. Тому укладаючи п'ятилітній план розвитку сільського господарства, уряд намітив цілий ряд заходів необхідних для розвитку скотарства.

Щоби знати, які штучні погної найбільш корисні для тих чи інших ґрунтів, щоби дослідити, яке насіння і який плодозмін дадуть найліпші наслідки для господарства, треба перевести довші наукові досліди і випробувати на ґрунті ті чи інші способи ведення господарки. В тій цілі уладжено дві спеціальні стації для досвідів і 4 кружки, які рівнож мають досліджувати і усталити найліпші умовини для піднесення рільництва. За пару років ціла низка таких дослідних стацій покрие ціле воєвідство, а це дасть великий хосен для наших селян. Щоби прискорити працю в цім напрямі, уряд воєвідський припоручив визначним професорам університету опрацювати спеціальну мапу ґрунтів Воєвідства. Мапа ця має бути закінчена в 1931 році і значно полегчить досліди над піднесенням сільського господарства.

На основі зложеної ученими фахівцями мапи ґрунтів спеціальні бюро при Окружних Товариствах рільничих мають досліджувати, на яких ґрунтах, які штучні удобрення (навози) оплачуються і дають найкорисніші висліди.

Згадаємо хочби організацію повітєвих показів худоби, показового годування, контролі молочности, засновання кружків і союзів попирання годівлі худоби і т. д. Для піднесення раси худоби засновано 27 спеціальних обірів, які одночасно являються розсадниками расової худоби. Відбулось також 35 переглядів расової худоби. Органи самоврядування улегчують закупи расових репродукторів.

Завдяки заходам воевідської влади стан коний значно поправився, а це головне тому, що воевідський уряд ветеринарийний поборював енергічно епідемічні і пошесні недуги коний. В 12 повітах винищено цілком небезпечні для коний недуги, а протягом 1931 року воевідський уряд ветеринарийний розпічне працю в решті повітів (5). Для годівлі безрог заложено 20 зразкових хлівів і 26 кружків, а також організується збут яєц через кооперативи. Воевідство наше визначається годівлею куриї. Достарчає воно одну третину всеї скількості яєц вивожених з Польщі. Щоби поліпшити якість яєц заводиться скрізь добра раса куриї так званих „зеленоніжок“. В де-яких повітах заложено зразкові курники, а крім цього існує 6 союзів птахівництва і одна кооператива для продажи яєц.

Чимало можнаби ще сказати про широке попєртя сільського господарства урядом. Самі тільки органи самоврядування видали на цю ціль 1928/29 р. — 427.000 зол., а в 1930/31 році призначено 733.000 зол.

Доси говорили ми про велику допомогу, яку уряд дає увесь час сільському господарству. Погляньмо тепер, що уряд зробив для промислу і ремесла, які є потрібні і рільництву. Власти воевідські виеднували для промислових підприємств кредити і цим сприяли дуже розвиткові промислу. В останніх роках заложено в нашому воевідстві 91 нових підприємств, а між ними фабрику рільничих машин в Чорткові. Значно поправився стан машинових уряджень, а самих казанів парових вставлено 160.

Більшої допомоги і попертя чим фабриканти потребували дрібні ремісники. До 1926 року кожний ремісник радив собі як міг на власну руку. Не опікувалися ремісниками ані влада, ані організації, чи союзи, ані також кредитові установи. В 1927 році при допомозі уряду заложено дві каси — Центральна Рукодільна Каса в Тернополі і кооперативна ремісничо селянська каса в Бродах. Крім цього уряд виасигнував 300.000 золотих на засновання Воевідської Бурси ремісничої ім. Кілінського під протекторатом П. Воеводи в Тернополі. В школі цій учиться реміснича молодіж, а також селянські сини, яким вивчення цього чи іншого ремесла приносить великий хосен. В 1928 році засновано державну школу слюсарства машинового в Тернополі і школу фахово-ремісничу в Бережанах, а в 1929 році — ремісничу бурсу в Камінці Струмівій. Треба було також роздрібнених ремісників з'єднати у відповідні союзи і товариства. І дійсно повстало таких ремісничих обєднань в цілому Тернопільському воевідстві 65, а на чолі всіх цих організацій станула заснована в 1930 р. Реміснича Палата в Тернополі.

Уряд прийшов з помічю ремісничим обєднанням, даючи їм субвенції, які уможливили їм організацію в різних пові-

тах 65 доповняючих курсів ремісничих. Позатим засновано коштом держави і самоурядів 11 вечірних шкіл ремісничих з трьохлітною наукою.

Отже бачимо, що уряд дуже багато зробив для розвитку всіх родів ремесла, а уділення кредитів в сумі 2,000.000 золотих причинилось до ще більшого розцвіту ремесла: в останніх чотирох літах засновано в Тернопільському воевідстві 1299 нових ремісничих заведень. Мудра політика уряду сприяла також і торгівлі — від року 1926 зареєстровано 1680 нових торговельних підприємств.

Отже всі верстви, всі стани знайшли попертя в уряді, всім уряд поміг, для всіх створив ліпші умовини праці. Візьмім приміром дороги. Памятаємо добре всі, який лихий був стан доріг чотири роки тому назад. Місцева влада енергійно взялася до направи доріг, спровадила з Карпат і Волині відповідний камінь, закупила 70 машин і т. д. До тепер направлено всі головні дороги і доведено до нормального стану. Уложено 149 km нових доріг, а в 1929 році відбудовано 1358 кілометрів громадських доріг, які обсаджено деревами (39.000 дерев!)

Збудовано також 14 мостів, а з них 9 залізобетонових. На будову доріг і мостів держава видала 22.500 зол., а органи самоврядування видали на це в 1929 році 350.000 зол.

Погляньмо теперки на це, що зробив уряд для відбудови знищених світовою війною будинків. Всього було знищених війною домів і інших будинків в містах та селах 231.501! Такі страшні сліди полишила по собі в Тернопільському воевідстві війна! І в цій справі уряд прийшов з помічю народів — до кінця 1929 року відбудовано вже 203.521

будинків то значить 88% зруйнованих війною будівель. А що людність по війні була в тяжкому стані уряд постановив не вимагати сплати виданих на відбудову позичок в сумі 1,605.797 золотих увільняючи нарід від цього тягару.

Розвивається також комунікація залізнична — побудовано 37½ km нової залізниці, 9 будинків стаційних і 72 залізничних мостів. Нова залізнична лінія получила Сапіжанку з Кристинополем, а друга — Збараж—Ланівці. В скорому часі переведена буде нова залізниця Підгайці—Бучач. Будова нових залізниць підносить господарчий розвиток нашої землі і побільшує добробут народу.

Чимало зробив уряд і для освіти народньої. В Тернопільському воевідстві вибудовано 35 нових шкіл, а 45 шкільних будинків зараз власне будується. Уряд виасигнував на будову нових шкіл 1,300.000 золотих, а самоврядування — 1,800.000 зол.

Опікується також уряд і здоровлям громадян. Воевідський Уряд Здоровля засновав 28 осередків здоровля, які поборюють всякі недуги і пошести, а також організують лікування недужих новочасними методами лічничої науки. Засновано 17 товариств для поборювання чахотки (туберкульози легенів). Щоби поширити серед людности відомости, як боротись з цією страшною недугою. Щоб ширити освіту народню, збудовано в нашому воевідстві 67 сільських народніх домів, де населення села по тяжкій праці знаходить відпочинок і розумну розвагу. Приходить уряд з допомогою бідній частині населення, опікуючись діворою убогої верстви нашого народу. В останньому році при допомозі уряду вислано 2.500 дітей до літних кольоній, де бідні діти мали відпочинок і фаховий догляд.

А може цікавим буде для читача, що в 1926 році в містах і місточках було тільки 5 заведень електричних, а протягом останніх 4 літ себ-то за уряду маршала Пілсудського збудовано 10 нових заведень електричних, а в будові знаходиться ще 5. Так то всі міста нашого воевідства будуть мати електровні.

Всі знають, яке це нещастя для сільського населення є пожежі! Щоби поборювати це нещастя засновано в нашому воевідстві 443 добровільних товариств протипожарних і покликано до праці 7 інструкторів-фахівців, які викладають на спеціальних курсах і навчають, як треба боротись з пожежами.

Богато вчинив уряд для малоземельних селян — протягом останнього чотирьохліття розпарцельовано 42.000 га землі, а всі малоземельні селяни одержали позичок на суму 2,000.000 золотих.

В маленькій книжочці не можна описати всего, що зробив вже і що робить уряд Маршала Пілсудського для всіх верств, всіх станів нашого народу. Нехайже кожний уважно прочитає цю книжочку і поміркує сам, як багато доброго, розумного і корисного зробив уряд Маршала Пілсудського для народніх мас і як багато доброї волі, трудів і досвіду положив цей уряд, щоби землю нашу знищену війною відбудувати і вивести на шлях добробуту. Отже треба, щоби кожний зрозумів, що раз пішли ми цею дорогою, яку нам всім вказав Маршал Пілсудський, то треба і далі цею дорогою іти! Треба горнутись до згідної співпраці з урядом Маршала Пілсудського! Треба цей уряд підтримувати і разом з ним працювати для добра цілого краю!

Не можемо допустити, щоби вороги змарнували все це, що вчинив уряд Маршала Пілсудського для народнього добра! Не допустимо, щоби знова запанували партійні сварки, роздори і руїна!

Відріжнйймо зерно від полови, бо зерно — це овоч нашої тяжкої праці, половина — це глупа і шкідлива балаканина партійних крикунів і людців злої волі.

А тому не слухайте ніяких шкідників-агітаторів, а всі як один муж при виборах до Сойму і Сенату голосуйте

на список

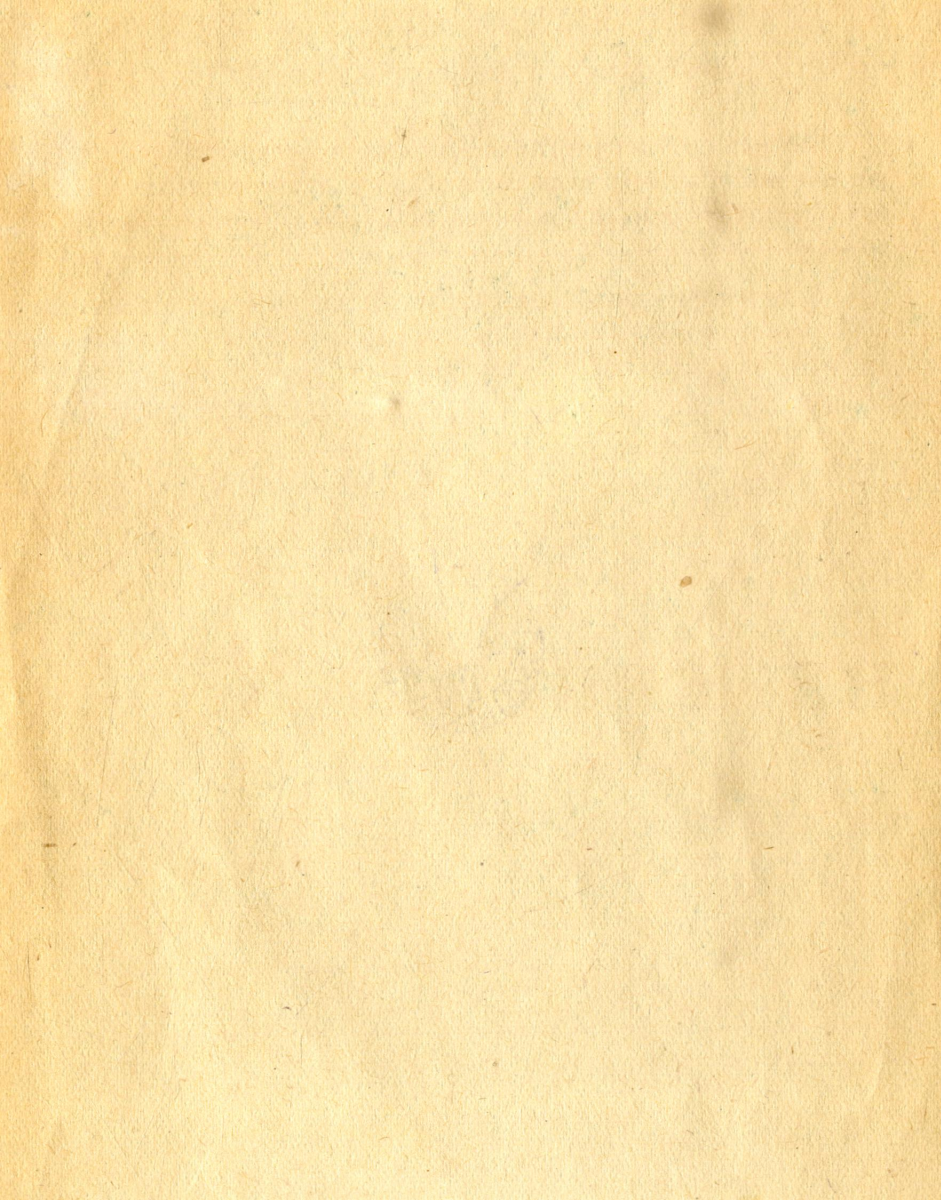
МАРШАЛА ЙОСИФА ПІЛСУДСЬКОГО на список № 1.

11.569.

Львів. Библиотека
АН. УРСР

Львівська державна
наукова бібліотека

6763

0,39
(1987)

6763

PL

Y

WIDZIEL W. K. G.

ВІДБУДОВА

ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО

ВОЄВІДСТВА

В 1926—1930 РОКАХ.

==

НАКЛАДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРА Б. Б. В. Р.

З друкарні Л. Вербицького в Тернополі.

STAROSTWO TARNOPOL	
Egzemplarz obowiązkowy	
Nakład 2000	egz.
dnia 31/X	1930